

*Rasanpassad Avelsstrategi
för
Hannoveransk viltspårhund*

*Svenska Schweisshundklubben
2005*

AVELSSTRATEGIER HANNOVERANSK VILTSPÅRHUND

INLEDNING

Svenska Schweisshundklubben (SvSHK) förverkligar sina syften bl.a. genom att

- Väcka intresse för och främja avel av mentalt och fysiskt sunda, bruksmässiga, jaktligt och exteriört fullgoda hundar.
- Informera och ge kunskap om schweisshundarnas fostran, utbildning och vård.
- Bevaka och arbeta med frågor som har ett betydande allmänt intresse för hundägaren och hundägandet
- Skapa och vidmakthålla bra relationer mellan omvärlden och hundägaren och hundägandet.

Avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen och Svenska Kennelklubbens grundregler och avelspolicy samt de rasset specifika hälsoprogram som utarbetats.

SvSHK har dessutom utarbetat riktlinjer som stöd för avelsarbetet, bl. a

- En bred avelsbas skall eftersträvas vilket leder till större genetisk variation
- Stor hänsyn skall tas till avelsdjurens hälsa, rastypiska, jaktliga och mentala egenskaper
- Avelsarbetet skall leda till långsiktigt hållbara viltspårhundar

BAKGRUND TILL RASSPECIFIK AVELSTRATEGI

Hundar och hundavel är utsatta för granskning från många håll. Europarådet presenterade 1987 en konvention om hållandet av sällskapsdjur och avel av densamma. Här framhölls vikten av en långsiktig sund och genetiskt hållbar avel, som inte leder till defekta och sjuka djur. Från samhällets håll har man även på andra sätt påtalat vikten av en sund avel, t.ex. Djurskyddslagen och Djurskyddsförordningen. På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades det beslut om att för varje hundras ska finnas en s.k. rasset specifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna.

Den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden är dock alltid ytterst ansvarig för rasens framtid. För att uppfylla SKKs och SvSHKs avelspolicy behöver den enskilda uppfödaren både allmänna kunskaper om avel, men även fakta om avelsdjuret så att den planerade kullen kommer att hamna så nära målen i avelspolicyn som möjligt.

Rasset specifik avelsstrategi, RAS, är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras, SKKs avelspolicy anger målen, strategin beskriver vägen dit.

FRAMTAGANDE AV RAS FÖR HANNOVERANSK VILTSPÅRHUND (HS)

SvSHK utsåg avelsrådet tillsammans med någon/några medlemmar att ta fram ett förslag till RAS för HS. Styrelsen informerades löpande under arbetets gång och ett förslag till RAS för HS presenterades för styrelsen februari 2005. Det lades ut på hem-sidan och i klubbtidningen samma månad. På årsmötet den 19 mars 2005 presenterades förslaget och diskuterades bland medlemmarna. Den äldre historiken framtog under sommaren 2005 och det färdiga förslaget lämnades till styrelsen den 21 augusti 2005 för godkännande.

Fakta och information till RAS för HS är tagen från SKKs rasdata, LatHunden, enkätsvar 1998 och 2003, Agria försäkringsbolags statistik, Särtryck HundSport nr 3/85 (historik) samt rapporter från enskilda hundägare.

*Kiki Nilsson, avelsråd för Hannoveransk Viltspårhund
Eva B Larsson, f.d. avelsråd i SvSHK*

HISTORISK BAKGRUND OCH UTVECKLING

Det har, sedan hunden domesticerats, funnits ett behov av specialister för att fylla våra önskemål och behov. Speciellt angeläget har det varit att vidareförädla hundar med utpräglad luktsinne. De jaktälskande folken greker och kelter (700 f. Kr.) värdesatte hundar som arbetade i lina för att spåra upp högvilt. De hundar som användes var tunga hundar av brackentyp, dvs hundar som dagens drivande hundar härstammar ifrån.

I germansk jaktlitteratur från 1500-talet sägs det om Leithunden, att det största värdet låg i det fina väderkornet, som klart skiljde sej från andra rasers och som gjorde det möjligt att i lina följa ett kallt slag efter ett bestämt vilt. I en tysk lärobok från 1657 sägs det att "*Leithunden haben eine grosse Nase, suchen richtig und sind arbeitsam*". I Tyskland under medeltiden användes bracken till att förfölja skadat vilt, men övergången från fångst till jakt med vapen ställde nya fordringar på hundarna. Leithunden omvandlades till Schweisshund. Inkorsning av andra raser har förekommit för att bredda den genetiska basen.

Ju mer jaktvapnet introducerades, desto viktigare blev hundens funktion efter skottet. Debatten om eftersök startade tidigt på kontinenten och i litteratur från 1682 och 1746 står att läsa: - "*När en hjort skadeskjutits och en halvtimme förflutit, tag då en Schweisshund och följ efter försiktigt tills hjorten ställer sej eller återfinnes*".

Hannoveranska viltspårhundens slutliga utveckling ägde rum på Hannoverscher Jägerhof utanför Hannover. Här togs tusenåriga traditioner och erfarenheter tillvara och utvecklades till den eftersöksteknik som finns idag. En speciell eftersökshund utvecklades och vidareförädlades. Genom historien och traditionen var förändret av Schweisshunden en förnämlig plikt, och hundarna värderades i guld och var förnämliga gåvor statsmän emellan.

Rasens första import till Sverige lär ha skett 1901 och därefter har troligen endast ströimporter förekommit. Man kan dra slutsatsen att ingen egentlig uppfödning har förekommit och i varje fall finns inga som ligger till grund för dagens hundmaterial.

NULÄGE

På senare tid har två tikar importerats, Erle vom Jetzbachkar från Österrike 1988 och Dina Iz Dobrce 1991 från dåvarande Jugoslavien. Dessa båda tikar har två kullar vardera och bildat grunden till den nuvarande svenska HS-stammen. Förutom två spermaimporter 1991 och 1993 från samma hanhund, har sedan 1998 sex parningar skett med godkända hanhundar från Tyskland och Schweiz.

Vid Svenska Schweisshundklubbens (SvSHK) årsmöte 2001-03-24 fattades beslut att ansöka om medlemskap i Internationaler Schweisshundverband (ISHV) för "ett vidare och bredare samarbete" mellan Sverige och övriga ISHV-klubbar i Europa i syfte att bredda aveln och utveckla eftersöksarbetet. Detta innebär att endast de kontinentala hanhundar som har godkänts för avelsbruk enligt de krav som är fastställda inom ISHV kan användas.

POPULATION

I klubbens riktlinjer för avel sägs att "inavelsgraden för avelsdjuren beräknas på fem generationer och bör ej överstiga 2,5 %" och att "inavelsökningen bör ej överstiga 0,5 % per generation". En hög inavelsgrad innebär ökad homozygoti (dubbling av gener), vilket innebär att gener förloras och man kan få en rad andra negativa effekter. Inavelsgraden har varierat mellan 0-13, 3 % (13,3 % 2 kullar samma kombination!) i födda kullar.

P g a antalsmässigt få individer har inte någon tillförlitlig populationsanalys (LatHunden) kunna göras.

I riktlinjerna finns också målsättningen "att varken tik eller hanhund bör användas mer än tre gånger och att samma kombination ej bör upprepas". Ingen tik eller hanhund har dock aldrig använts mer än två gånger i avel. Ett enskilt djur skall under sin livstid ej bidra med fler avkommor än max 25 % av ett normalårs registreringar. För HS, som får

max 1-2 kullar vartannat eller varje år, skulle det innebära 2-4 valpar!

Eftersom få individer har lagt grunden till rasen i vårt land är vi beroende av utländska täckhundar för att vidga avelsbasen och få en högre ärftlig variation. Tyvärr har det visat sig att avelsbasen är tämligen smal även på kontinenten, eftersom man i stamtavlorna kan se samma individer återkomma. Tillgång till utländska täckhundar finns, men även import av obesläktat tikmaterial skulle vara önskvärt och en stor tillgång för rasen.

Mellan åren 1991-2004 har i Sverige fötts 13 kullar med 95 valpar (45 H + 50 T), vilket gör i genomsnitt 7,3 valpar per kull (som lägst 2 och som högst 11). Fem hundar med kontinentala anor har importerats fram till 1997. Sex parningar med utländsk hanhund har skett samt två spermaimporter (samma hanhund till samma tik). Tio exporter har skett till Norge (7), Danmark, Holland och Tyskland.

Målsättning

- Öka rasens genetiska variation.
- Minska och behålla inavelsgraden till högst 2,5%.
- Högst 2 kullar (helst 1 kull) för tik och hanhund, ej upprepa samma kombination.
- Utbyta avelsmaterial i båda riktningarna med import och export av obesläktade hanhundar och tikar.
- Bibehålla rasens mycket goda reproduktionsförmåga (parning, dräktighet och valpning).

HÄLSA

Av de enkätundersökningar som förekommit 1998 och 2003 kan man dra slutsatsen att den hannoveranska viltspårhunden i stort sett är en ras utan stora hälsoproblem. Rasen har också en mycket god reproduktionsförmåga.

HÖFTLEDSDYSPLASI (HD)

Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av höftleden och ger förr eller senare upphov till broskförslitningar i leden varför benpålagringar snart uppstår. Arvsgången är polygen vilket innebär att många gener samverkar för att defekten skall uppstå. I avelsarbetet måste då tas hänsyn till *hela* släktbilden och titta på förekomsten av HD i hela familjen. Vid avel med utländska hanhundar är osäkerheten stor betr. förekomsten av HD i släktleden. Men vi har ännu inte kunnat konstatera en ökning av HD-fel i och med ökad användning av kontinentala hanhundar.

SKK: s hälsoprogram

- Båda föräldraren skall vara höftledsröntgade och ID-märkta för att avkomman skall registreras i SKK (1987-01-01).

- Det är ej förenligt med SKK: s grundregler att i avel använda individ som är behäftad med HD (SKK/AK-beslut 1995-08-16).

- Om uppfödare använder HD-belastade avelsdjur beläggs avkomman med avelsspärr som ej kan borttagas (2000-01-01).

Fr.o.m. 2000-01-01 tillämpas en HD-gradering som är anpassad till det internationella avläsningssystemet och som underlättar en jämförelse av resultaten i olika länder. Röntgenålder för rasen enligt FCI: s bestämmelser är minst 12 månader gammal för att resultatet skall bli officiellt. Gradering: A = Normala höftleder, B = Normala höftleder, C = Lindrig dysplasi, D = Måttlig dysplasi, E = Höggradig dysplasi.

Av totalt 86 registrerade hundar under åren 1988-2004 är 43 st HD-röntgade (50%), 40 HD-fria (ua, grad A/B) och 3 hundar är HD-belastade (grad 3 1 st, grad C 2 st).

Målsättning

- Kontinuerlig uppföljning och information om defekten.
- Som långsiktigt mål bibehålla och/eller öka andelen HD-röntgade individer.
- Helst inte kombinera avelsdjur med B-höfter.

ARTROS

Armbågsledsartros är en onormal förslitning av ledbrocket i armbågsleden som ger upphov till olika stora benpålagringar och är en till stor del ärftligt betingad utvecklingsrubbing. Röntgenresultaten registreras centralt för samtliga raser fr.o.m. 1998 och för att resultatet skall bli officiellt måste hunden vid röntgentillfället vara minst 12 månader gammal och ID-märkt. Vid SKK: s centrala granskning av röntgenbilderna graderas artrosen enligt följande skala (används nu även internationellt):

UA (0) = inga påvisbara förändringar, lbp (I) = lindriga benpålagringar, mbp (II) = måttliga benpålagringar, kbp (III) = kraftiga benpålagringar.

I klubbens nuvarande riktlinjer för avel finns kravet att svenskregistrerade avelsdjur är röntgade och utan anmärkning. Vid användandet av utländska täckhundar förekommer i dagsläget inget krav eftersom AD-röntgen inte är ett avelskrav i något ISHV-land. Vi kan ännu inte med säkerhet fastställa om defekten har ökat i och med användandet av kontinentala hanhundar eftersom materialet är för litet.

26 av 86 registrerade hundar åren 1988-2003 är röntgade (30 %) - 20 utan anmärkning (ua), 5 med lindriga benpålagringar (lbp) och 1 med måttliga benpålagringar (mbp).

Målsättning

- Inga, liksom tidigare, AD-belastade hundar används i avel.
- Kontinuerlig uppföljning och information om defekten.
- Som långsiktigt mål öka andelen röntgade individer till minst 50%.
- Som långsiktigt mål försöka påverka de kontinentala klubbarna att införa AD-röntgen.

ALLERGIER

Vid enkätundersökningar och direktkontakter kan konstateras att ett antal hundar har olikartade besvär såsom foderallergi, hudklåda, eksem hud och tassar, svamp i tassar och öroninflammationer. Några hundar medicinerades med cortisoninjektioner eller tabletter. Allergiproblem är komplexa och har heller inte beaktats särskilt i avelshänseende, men det är heller inte känt att någon hund med något dessa problem har använts i avel ännu. Förekomsten kommer att bevakas och familjebilden undersökas.

ÖVRIGA DEFEKTER OCH SJUKDOMAR

Vid enkätundersökningar 1998 och 2003 har framkommit enstaka sjukdomar och defekter – entropion, ektropion, epilepsi, nedsatt sköldkörtelfunktion, spondylos, tumör, navelbråck och vattensvans. Ingen av dessa åkommor kan dock betraktas som något problem i rasen men förekomsten kommer att bevakas.

MENTALITET

Enligt rasbeskrivningen skall rasen ha (har) "ett lugnt och stabilt temperament. Den är mycket fäst vid sin ägare, men är ofta selektiv och reserverad mot främlingar".

Den kännetecknas av en behärskad energi och ett balanserat passionerat sinnelag. Den är lättlärd, samarbetsvillig och följsam och hyser stor kärlek till sin förare.

Enkät 1998: Av 19 svar uppgavs 3 ha någon mental störning.

Enkät 2003: Av 29 svar beträffande karaktär upplevs rasen som lättlärd, inte särskilt skällig, inte alls eller till liten/viss del vaktig, ej skygg eller aggressiv samt inte alls eller något reserverad. Mot främmande personer tycks rasen vara relativt öppen, övervägande orädd och modig samt till största delen lugn. Men det lilla antalet enkätsvar ger kanske inte någon helt rättvis bild av rasens mentala egenskaper.

I utställningssituationen har anmärkningar på tillgänglighet givits och vid direktkontakt med ägare har framkommit att några hundar har avlivats p.g.a. bristande arbetslust, rädslor, vekhet och i ett fall aggressivitet. Hund får ej prisbelönas om den är aggressiv. Det måste anses som ett uppödaransvar att till avel endast använda mentalt sunda individer.

Hittills har endast en hund genomfört "Mentalbeskrivning Hund" (MH). Önskvärt vore att få tillräckligt många individer MH-testade för att upprätta en rasprofil för HS.

Målsättning

- Verka för att fler hundar MH-testas, företrädesvis i åldern 12-24 månader.
- Genom enkätförfrågan vid vissa åldrar få vetskap om rasens mentala status.
- Öka informationen om vikten av en bra mentalitet för hur hunden fungerar socialt och jaktligt som därmed kan ge upphov till en bättre mental status.

FUNKTION

Rasen har genom århundraden danats till den suveräna eftersökshund den idag är. Den skall med stor koncentration och lugn, noggrannhet och spårvillighet ej ge upp på det spår den en gång satts att följa. Dess arbetssätt är passionerat men ändå balanserat. Den skall inte ge upp även om vittringsförhållandena är extremt svåra och växlar sällan över till ett annat spår. En del individer har också ställande egenskaper. Schweisshundarna har också en naturlig fallenhet att rapportera dött vilt (totverweisen) eller att skälla vid dött vilt (totverbellen). Men man skall också ha klart för sig, att det ligger en hel del träning bakom en kvalificerad eftersökshund.

På kontinenten (ISHV-länderna) tillämpas ett strikt avelsurval på endast jaktdugliga individer. Det upplevs som ett problem inför avelsarbetet att inte någon bra provform finns som talar om rasens särpräglade egenskaper. Något relevant officiellt funktionsprov (spårning i lina, hetsjakt, ställande, avfångning) finns i dagsläget inte, men håller på att utarbetas inom klubben. Som merit för avelsbruk krävs som lägst viltspårchampionat.

Enkät 1998: Av 19 svar uppgavs att 13 användes till enbart eftersök, 4 till eftersök + löshund, 7 till spårprov och 7 st till utställning samt 1 "soffliggare".

Enkät 2003: 28 av 29 uppgav att hunden används i praktiska eftersök.

Målsättning

- Utarbeta en standardiserad funktions- och hälsoenkät som ägarna får fylla i t.ex. när hunden är 1,5 år och 4 år gammal.
- Uppmana fler ägare att skicka in eftersöksrapporter.
- Att med information och uppmuntran få fler hundar spårmeriterade.
- Inom klubben anordna fler spår- och eftersöksutbildningar för medlemmarna.

EXTERIÖR

Enligt rasstandard (FCI-standard nr 213 1999-06-09) är den hannoveranska viltspårshunden "en medelstor, proportionerlig och kraftfull hund (mankhöjd-kroppslängd 1:1,4; mankhöjd-bröstdjup 1:0,5). Dess välvinklade och kraftigt bemusklade fram- och bakstall gör den uthållig vid långvarigt arbete." Det är en hund som utvecklas i långsam takt.

Några viktiga exteriöra avvikelser att beakta i avelsarbetet är

- ✓ Storleken - många alltför små, lätta och "bayerlika" hundar, saknar massa
- ✓ Päls - alltför kort och mjuk päls, dålig underull
- ✓ Ögon - öppna ögon, ljusa ögon
- ✓ Framben - krokiga, fransyska

Under åren 1988-2004 har 54 individer ställts ut vid 250 tillfällen och 151 (60%) CK/Certifikat har utdelats.

P.g.a. vår smala avelsbas i nuläget måste i första hand friska och funktionsdugliga hundar prioriteras i avelsarbetet och att inte alltför stor vikt läggs vid exteriöra detaljer.

Målsättning

- Sträva efter en funktionell exteriör och motverka exteriöra ytterligheter.
- På sikt sträva mot en mer rastypisk hund med mer substans.
- Inte onödigtvis välja en täckhund som förstärker ovanstående avvikelser.

